

ВІДГУК

офіційного опонента кандидата мистецтвознавства

**Мільчевича Сергія Івановича на дисертацію Качковської Наталії
Ничипорівни «АРХІТЕКТУРНЕ КОВАЛЬСТВО
КІНЦЯ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТЬ
У МИСТЕЦЬКІЙ СПАДЩИНІ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА»**

**на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства
з спеціальності 17.00.06 – декоративне і прикладне мистецтво**

В матеріальній культурі людства такий матеріал як метал має особливе значення. Важко навіть уявити собі, яким було б штучно створене людиною середовище без металу. Про роль цього матеріалу свідчить хоча б та обставина, що цілі періоди розвитку людства названі історичною наукою на честь різного роду металів: залізна доба, доба бронзи, мідна доба. Тож цілком природньо, що з часів винайдення людиною способу виплавки та обробки металу, цей матеріал став засобом створення людиною художніх форм у предметному середовищі. У добу промислових революцій, завдяки новим технологіям та бурхливому розвитку міст, художній метал отримав новий поштовх розвитку. В цей час, в силу історичних обставин, західна Україна загалом та Станіславів зокрема, зберігали свою особливу специфіку буття, що безумовно знаходило своє відображення і у розвитку архітектурного художнього металу. Проте, дана проблематика, як художнє явище, ще не була достатньою мірою висвітлена українською мистецтвознавчою наукою. Саме тому дане дослідження є актуальним для вітчизняного мистецтвознавства.

Авторкою зібрано багатий фактологічний, теоретичний і практичний матеріал. Робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних літературних джерел. Основний зміст дослідження викладено на 150-х сторінках. Список літератури та джерел має 175 позицій. Дисертація містить чотири додатки, які містять таблиці, ілюстрації та описові додатки а також перелік впроваджень результатів дослідження.

Основні положення дисертації викладено у 11 одноосібних статтях, з них 5 – у фахових наукових виданнях України; 2 – у зарубіжних виданнях; 4 – у збірниках матеріалів конференцій.

В 1 розділі «Стан дослідженості проблеми. Методологія й методика дослідження» автор проводить аналіз обраних літературних джерел за темою дисертації й визначає рівень глибини і якість дослідженості теми, вказує на головних дослідників та коротко описує зміст їх праць, подає методика дослідження та основні джерела.

У 2 розділі «Передумови й етапи розвитку архітектурного ковальства Івано-Франківська (Станіславова) кінця ХІХ – початку ХХ ст.» дисертантка розглядає обставини, які зумовили розвиток згаданого явища в досліджуваний період та пропонує власну періодизацію цього процесу. Висвітлюються чинники, які корінним чином вплинули на поступ архітектурного металу міст Західної України. У цьому контексті логічним виглядає аналіз культурно-мистецьких впливів на розвиток ковальства Станіславова. Звертає на себе увагу й те, що у розділі науковець підкреслює роль соціально-економічних та культурних чинників в контексті дослідження. Не викликає заперечень запропонована дисертанткою періодизація архітектурного металу досліджуваного періоду, а саме: перший етап (1830-ті – 1870-ті рр.) як протоперіод; другий етап (1880–1899-ті рр.) – період історизму та поява протосецесійного декору; третій етап (1900–1914 рр.) – розвиток станіславівської сецесії з поступовою її раціоналізацією та врешті четвертий етап (1920 – 1930-ті рр.) з геометризацією форм архітектурного ковальства, та зменшенням його ролі у формуванні архітектурного образу.

3 Розділ «Типологічні, морфологічні, композиційні, стилістичні риси творів архітектурного ковальства Івано-Франківська (Станіславова) кінця ХІХ – початку ХХ ст.» знайомить нас з основними типологічними групами творів художнього металу. У процесі розкриття теми дисертантка також досліджує композиційну і морфологічну структуру виробів архітектурного ковальства. Значна увага приділена й науковому аналізу впливу творів

ковальства на формування образу окремих будівель та архітектурних комплексів міста в цілому. Одним із здобутків авторки у цьому розділі нам бачиться здійснений нею порівняльний аналіз архітектурного ковальства як засобу художньої виразності архітектури Івано-Франківська й міст Східної Галичини та Європи цього ж періоду.

4 розділ «Формування Івано-Франківської школи архітектурного ковальства» дослідниця присвятила діяльності ковальських майстерень кінця XIX – початку XX століть. Позитивним аспектом цієї частини дослідження нам бачиться введення в науковий обіг архівних джерел стосовно професійних майстрів, осередків виробництва, ковалів, технологію виробництва тощо. У розділі також виявлено тенденції розвитку архітектурного ковальства Івано-Франківська на сучасному етапі, яке бачиться авторкою як гармонійне поєднання традиційних та інноваційних підходів, з чим нам важко не погодитись. Однією з невирішених проблем науковець вважає охорону та збереження творів архітектурного ковальства, як об'єктів культурної спадщини. За станом збереженості дисертанткою проаналізовано у цьому розділі 345 творів архітектурно-художньої металопластики у понад трьохстах будинках Івано-Франківська. Виявлено 197 об'єктів із збереженою цілісною композиційною структурою й орнаментикою, 81 – із частково збереженою композиційною структурою і 67 зі збереженими окремими фрагментами або повністю втраченим металевим декором. Ця інформація, на нашу думку, має важливе практичне значення для подальшої реставраційної діяльності в місті.

Загальні висновки дисертації охоплюють всі розділи та висвітлюють різні грані предмету проведеного дослідження.

Робота дисертантки Качковської Наталії Ничипорівни справляє в цілому позитивне враження, однак вона не позбавлена певних недоліків. Як зауваження до дисертації необхідно вказати на наступне.

1. На нашу думку, назва дисертації сформульована не зовсім вдало. Зокрема, у назві дослідження звучить словосполучення «архітектурне ковальство». Натомість, у дисертації йдеться про архітектурно-художній метал

в цілому, однією з технік і технологій виконання якого і є ковальство. Окрім того, багато уваги приділено й таким технологіям як художнє литво, яке є самостійним напрямком у художній обробці металу. Як результат, дослідниці довелось ніби постійно виправдовуватись за те, що вона аналізує не лише ковальство, а й інші техніки обробки металу. На наше переконання, заміна у назві дисертації словосполучення «архітектурне ковальство» на «архітектурний художній метал» вирішила б цю проблему та точно відповідала б назві дисертації.

2. У нас є деякі зауваження щодо композиції дослідження. Так, підрозділ 4.1 «Діяльність цехових майстерень Станіслава в досліджуваний період» дещо неприродньо виглядає у розділі 4 «Формування Івано-Франківської школи архітектурного ковальства». На нашу думку, його місце у розділі 2 «Передумови й етапи розвитку архітектурного ковальства Івано-Франківська (Станіслава) кінця XIX – початку XX ст. », відразу після підрозділу 2.1. «З історії розвитку ковальства в Україні». Таке розміщення виглядало б цілком логічним та послідовним, адже після загального огляду певного явища у ширшому часовому та просторовому вимірі, авторка перейшла б до розгляду цього ж явища вже у часових та територіальних межах власного дослідження.

3. Нам видається, що мета дослідження сформульована надто розлого. Вважаємо друге речення в меті дослідження, далі цитуємо за оригіналом «Праця також має привернути увагу до історичного ковальства як декору (нерідко високого класу), який нищиться у зв'язку зі стрімкою забудовою цінних історичних територій міст» зайвим, яке лише відволікає увагу читача. Окрім того, предмет дослідження, далі знову цитуємо за оригіналом: «типологічні, морфологічні, композиційні, стилістичні риси творів архітектурного ковальства», навпаки, сформульовано надто вузько та повною не відображає зміст дисертації. Адже в роботі йдеться не лише про вищезгадане, а й про формування школи архітектурного металу, і про культурно-мистецькі впливи на розвиток місцевої традиції.

Дисертація Качковської Наталії Ничипорівни «Архітектурне ковальство кінця XIX початку XX століть у мистецькій спадщині Івано-Франківська» відповідає спеціальності 17.00.06 – декоративне і прикладне мистецтво, профілю ради К.20.051.08 У Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника та вимогам Порядку присудження наукових ступенів МОН України. Авторка дослідження – Качковська Наталія Ничипорівна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата мистецтвознавства.

Офіційний опонент:

кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри дизайну та основ архітектури
Інституту архітектури
Національного університету «Львівська політехніка»

Мільчевич С.І.

Підпис Мільчевича С.І.
Вчений секретар Національного університету
«Львівська політехніка»

Брилинський Р.Б.

04 03.02.15/04
01 19